

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Denisa Palicová

II. ročník – prezenční studium

**WALDORFSKÁ ŠKOLA OLOMOUC – VZOR PRO JESENICKOU
WALDORFSKOU ŠKOLU**

Olomouc 2012

vedoucí práce: PhDr. Zuzana Tichá, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 18. 6. 2012

.....
vlastnoruční podpis

Děkuji PhDr. Zuzaně Tiché, Ph.D., za odborné vedení práce a poskytování rad. Děkuji také učitelům a manažerce waldorfské základní školy paní Barbaře Protivánkové, která mi poskytla mnoho námětů pro mou bakalářskou práci.

Obsah

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 VÝVOJ ALTERNATIVNÍHO ŠKOLSTVÍ VE SVĚTĚ A V ČR	8
2 VYMEZENÍ WALDORFSKÉ PEDAGOGIKY.....	11
2.1 Cíle waldorfské pedagogiky.....	11
2.2 Waldorfská škola.....	11
2.3 Historie waldorfských škol.....	12
2.4 Pedagogika waldorfských škol.....	12
2.4.1 Filozofický základ.....	12
2.4.2 Výchovně vzdělávací metody waldorfských škol	13
2.5 Výuka na waldorfské škole	13
2.5.1 Hlavní a odborné vyučování.....	14
2.5.2 Epochové vyučování	14
2.5.3 Náplň a způsob realizace vyprávěcích částí výuky waldorfských škol.....	15
2.6 Završení školní docházky ve waldorfské škole.....	16
3 WALDORFSKÁ ŠKOLA OLOMOUC.....	17
3.1 Waldorfské hnutí v Olomouckém kraji.....	17
3.2 Vznik waldorfské školy Olomouc.....	18
3.3 Management školy	18
3.4 Vzdělávací strategie školy.....	19
3.5 Učebnice a učební pomůcky	20
3.6 Hodnocení ve Waldorfské škole Olomouc.....	20
3.7 Společné projekty žáků Waldorfské školy Olomouc	20
3.8 Vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc	21
3.8.1 Dítě v roli žáka	21
3.8.2 Období mezi 6. a 9. rokem	22
3.8.3 Období mezi 9. až 12. rokem	23
3.8.4 Období mezi 12. a 15. rokem	23

3.8.5 Integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	24
3.9 Učební plán Waldorfské školy Olomouc	26
3.9.1 První ročník	26
3.9.2 Druhý ročník	26
3.9.3 Třetí ročník.....	26
3.9.4 Čtvrtý ročník	27
3.9.5 Pátý ročník.....	27
3.9.6 Šestý ročník	27
3.9.7 Sedmý ročník.....	28
3.9.8 Osmý ročník	28
3.9.9 Devátý ročník	28
PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
4 CHARAKTERISTIKA PRŮZKUMNÉHO PROBLÉMU	29
4.1 Cíl průzkumu.....	29
4.2 Vzorek respondentů.....	29
4.3 Průzkumné šetření	30
5 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH ÚDAJŮ	31
5.1 Analýza získaných údajů.....	31
6 SHRUTÍ A VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ	42
ZÁVĚR	44
SEZNAM ZKRATEK.....	45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	46
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	47
SEZNAM GRAFŮ.....	48
SEZNAM TABULEK.....	48
SEZNAM PŘÍLOH	49
PŘÍLOHA 1	50
DOTAZNÍK	50

ÚVOD

„Zkušenost je nejlepším učitelem.“ [Cicero]

To, co věděl již Cicero, preferuje také waldorfská pedagogika, které je tato práce věnována.

Bakalářská práce pojednává o waldorfské pedagogice všeobecně a o Waldorfské základní škole a mateřské škole Olomouc, která by měla posloužit jako případný vzor pro zřízení školy stejného typu v Jeseníku.

V roce 2009 proběhlo v Jeseníku jednání o zřízení waldorfské školy, které bohužel nedopadlo podle představ zastánců této pedagogiky na Jesenicku. Ti od roku 2007 připravovali vznik waldorfské třídy při Základní škole Jeseník. Školská komise věc prošetřila, jednala jak s ředitelem školy, tak s rodiči, kteří o waldorfskou třídu měli zájem. Výsledkem bylo povolení zřídit 1. třídu waldorfského typu při Základní škole Jeseník a do 4 let založit samostatnou waldorfskou školu. Poté, co školská komise povolila založení třídy bylo nutné vypracovat projekt a ten nechat schválit městským zastupitelstvem. Při hlasování však neprošlo zřízení waldorfské třídy a posléze i waldorfské školy o jediný hlas, což bylo velkým zklamáním. Zájem o tuto alternativní pedagogiku na Jesenicku však nadále přetrvává a proto vznikla tato bakalářská práce. Informace, které práce poskytuje, by měly směřovat k obnovení aktivity kolem waldorfské školy v Jeseníku. A to díky informacím o této pedagogice a konkrétní waldorfské škole v Olomouci. Zaměříme se také na důvody neúspěchu onoho jednání.

Teoretická část práce si klade za úkol podat základní informace o původu alternativních směrů ve vzdělávání. Dále stručně vymezuje waldorfskou pedagogiku a konkrétně se zaměřuje na Waldorfskou školu Olomouc, na okolnosti jejího vzniku, její strukturu, vzdělávací cíle a na metody vzdělávání na této škole.

Praktická část práce se bude zabývat informovaností obyvatel města Jeseník o waldorfské pedagogice. Přetrvává-li stále zájem o zřízení waldorfské školy a co bylo příčinou neúspěchu jednání z roku 2009. Zjistíme, zda by obyvatelé města měli zájem také o workshop, na kterém by se dozvěděli vše o waldorfské pedagogice a Waldorfské škole

Olomouc, která se nabídla za vzor pro budoucí jesenickou waldorfskou školu. Tato část práce bude vycházet z dotazníkového šetření, které nám poslouží jako zdroj informací pro naplnění cíle práce.

Práce by měla sloužit nejen studentům či pedagogům, ale především široké veřejnosti, respektive obyvatelům města Jeseník, kteří by v práci mohli nalézt klíčové informace pro obnovení snah o zřízení waldorfské školy v Jeseníku.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJ ALTERNATIVNÍHO ŠKOLSTVÍ VE SVĚTĚ A V ČR

Významným faktorem rozvoje osobnosti je mimo jiné výchova a vzdělávání. Postupem času se proces rozvoje osobnosti zorganizoval – vznikaly školy s povinnou docházkou – soukromé, církevní a státní. Školství se stabilizovalo, což vedlo ke strachu z konzervace obsahu, metod a cílů. Proto již od počátku školství lze vysledovat pokusy o změny, inovace, o alternativy.

„Alternativní škola se zákonitě objevuje v okamžiku stabilizace určité standardní školy, ať již církevní (jak tomu bylo po celý středověk a na počátku novověku), anebo státní (která v evropských podmínkách převažuje od 18. století).“¹

I když je tedy alternativnost stálým jevem v dějinách školství, hovoříme o alternativních školách v užším smyslu až od přelomu 19. a 20. století. Narůstá totiž rozpor mezi tradiční školou a potřebami společnosti, což uvedlo do pohybu hnutí, které stojí za vznikem alternativních škol po celém světě.

Vznik alternativních škol je přisuzován několika zdrojům, především pokrokovému odkazu pedagogiky, který představují jména jako Jean Jacques Rousseau či Lev Nikolajevič Tolstoj. K dalším zdrojům můžeme zařadit renesanční pedagogiku a její humanistický odkaz nebo také reformní pedagogiku z počátku 20. století. Neméně důležitým zdrojem alternativního školského hnutí byla osobní zkušenost zakladatelů těchto škol, a to nejen pedagogická zkušenost, ale také sociální.

Alternativní školy mají rozličný charakter. Liší se svou orientací, obsahem výchovného procesu i organizací. Společnou je jim kritika dosavadního školství. Vytýkají mu nedostatek ohledu ke komplexnímu rozvoji jedince, nedocení pracovních činností, jednostrannost učení, přemíra nátlaku, malá vnímavost učitele vůči dítěti a izolace školy od rodiny. Z těchto nedostatků tradičních škol vyplynuly základní inovační záměry společné všem alternativním školám. A to změna orientace školy, komplexní rozvoj osobnosti, posílení úlohy hry, vytvoření partnerského vztahu učitelů a žáků, snaha nahradit tradiční formy výuky

---

¹ SVOBODOVÁ, Jarmila a Vladimír JŮVA. *Alternativní školy*. druhé doplněné vydání. Brno: PAIDO, 1996, s. 5. ISBN 80-85931-19-2.

skupinovými či individuálními formami a další. Tyto cíle pak naplňuje každá alternativní škola podle toho, na jakých filozofických východiscích staví její zakladatelé.

V České republice je dnes dostupných hned několik alternativních škol (Waldorfská škola, Montessori škola, Daltonská škola) a alternativních způsobů výuky (Začít spolu, Zdravá škola a Integrovaná tematická výuka). První tři výše jmenované vznikaly ve světě v první polovině 20. století, kdežto zbylé tři vznikly teprve během posledních desetiletí a často staví na nových vědeckých poznacích z psychologie a pedagogiky.

Zakladatelkou školy Montessori byla italská lékařka Maria Montessori, která se nejdříve věnovala dětem s mentálním postižením, u kterých díky přátelské atmosféře, podnětnému prostředí a speciálním pomůckám dosahovala velmi dobrých výsledků. V roce 1907 založila v Římě Casa dei bambini (Dům dětství) pro chudé děti, kde se poprvé začaly uplatňovat montessoriovské metody a speciální pomůcky také na vzdělávání zdravých dětí. Montessoriovské metody staví na výběru vhodného didaktického materiálu a tvořivých činností. Dítě pracuje svým tempem a podle svých představ. Učitel má připravovat především vhodné podmínky, sledovat dětskou činnost a motivovat samostatný rozvoj dětí. U nás byl tento vzdělávací program schválen v květnu 1998. V současné době existuje na našem území asi 18 Montessori škol a v září 2010 bylo v Praze otevřeno Montessori lyceum.

V roce 1919 založila Helen Parkhurstová experimentální střední školu v Daltonu v USA. Učební plán této školy je založený na samostatném učení žáků, ruší rozdělení do tříd podle věku, celoroční látka se rozděluje na měsíční úkoly, které žáci plní svým tempem a podle vlastního programu (zde je patrný vliv Marie Montessori, jejíž žákyní Parkhurstová byla). Daltonské postupy u nás využívala již ve 30. letech 20. století řada Zlínských škol, poté nastala dlouhá odmlka a školy s daltonskými prvky začaly u nás vznikat až v roce 1996. V současné době jich zde existuje včetně středních škol 25.

Program Začít spolu se vyvinul z původního programu Step by step, který se začal vytvářet v 90. letech 20. století v USA a inspiroval se mimo jiné moderní školou Célestina Freneta. U nás je program pod názvem Začít spolu realizován od roku 1994 v mateřských školách a od roku 1996 na prvním stupni základních škol za finanční podpory Sorosovy nadace. V současnosti existuje okolo 50-ti základních škol.

Zdravá škola je projektem WHO (Světová zdravotnická organizace), EU (Evropská unie) a Rady Evropy. Každá škola si pak vytvořila vlastní projekt, takže nelze přesně popsat konkrétní podobu školy. Obecně však u všech škol tohoto typu platí, že zdraví je chápáno jako celkový stav fyzické, psychické a sociální pohody. Aby děti byly zdravé, je potřeba

zajistit zdravou atmosféru ve škole, která spočívá na třech pilířích – pohoda prostředí, zdravé učení (možnost výběru, smysluplnost, přiměřenost, zaujímání vlastních postojů,...) a otevřené partnerství, to znamená, že škola pořádá veřejné akce, je modelem demokratické společnosti atd. Zatím u nás existuje okolo 92 Zdravých základních škol.

Model integrované tematické výuky vytvořila Susan Kovaliková, která vycházela ze své praxe při práci s nadanými dětmi. V České republice existují pravděpodobně jen dvě školy tohoto typu.²

První waldorfskou školu založil roku 1919 ve Stuttgartu německý pedagog a filozof Rudolf Steiner. Obdobně jako ostatní alternativní školy usiluje i waldorfská škola o maximální rozvoj aktivity žáků.

---

² *Integrovaná tematická výchova*. [online].2008. [cit. 2012-06-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.alternativniskoly.cz/category/integrovana-tematicka-vyuka/>>.

2 VYMEZENÍ WALDORFSKÉ PEDAGOGIKY

Vzhledem k tomu, že cílem této práce je poskytnutí dostatečného množství informací, které by mohly pomoci při případném zřizování waldorfské školy v Jeseníku, jsou zde základní informace o waldorfské pedagogice uváděny pouze kontextuálně.

„Svými vzdělávacími cíly a učebním plánem je svobodná waldorfská škola „alternativou“ ke škole státní.“³

2.1 Cíle waldorfské pedagogiky

Waldorfské školy se snaží žákovi podat co nejširší základ pro život. To znamená, že jej nespecializují a úzce neprofilují. Jinak řečeno, cílem waldorfské školy je vychovat lidi současnosti pro budoucnost. Připravit je na to, že budou společensky aktivní a že společnost budou nově utvářet.

„Svobodná waldorfská škola vychovává lidi ke svobodě.“⁴

2.2 Waldorfská škola

Svobodná waldorfská škola je nestátní institucí, dotována je částečně z vládního rozpočtu a částečně z příspěvků a darů rodičů. Zřizovatelem školy je tedy „sdružení školy“ (všichni rodiče a učitelé). Rodiče zapojení přímo do chodu školy a jejího provozu pak tvoří tzv. organickou část školy.

Poradním orgánem stojícím nad waldorfskými školami je inspekce tvořená nejzkušenějšími lektory z řad waldorfských učitelů. Tato inspekce zabezpečuje především metodický servis.

---

³ GRECMANOVÁ, Helena a Eva URBANOVSKÁ. *Waldorfská škola*. dotisk 1997. Olomouc: Hanex, 1997, s. 5. ISBN 80 - 85783 - 09 - 6.

⁴ GRECMANOVÁ, Helena a Eva URBANOVSKÁ. *Waldorfská škola*. dotisk 1997. Olomouc: Hanex, 1997, s. 5. ISBN 80 - 85783 - 09 - 6.

2.3 Historie waldorfských škol

První waldorfská škola byla založena 16. září 1919 ve Stuttgartu na základě myšlenek filozofa a anthroposofisty dr. Rudolfa Steinera.

Od roku 1922 až do vypuknutí II. světové války byly waldorfské školy hojně zakládány po celé Evropě. Například v Holandsku, Rakousku, Maďarsku, Švýcarsku, Portugalsku a dalších.

S nástupem nacistů byly školy v Německu a všech nacionalisticky orientovaných zemích zakázány. Po skončení války (1945) svou činnost školy opět obnovily.

Podle údajů z června 2010 existuje po celém světě okolo 999 svobodných waldorfských škol.⁵

2.4 Pedagogika waldorfských škol

Základ waldorfské pedagogiky tvoří anthroposofie, která se projevuje především v metodách a způsobech vyučování.

2.4.1 Filozofický základ

Anthroposofie pochází z řeckého anthrópos = člověk a sofia = moudrost. Anthroposofie je cesta poznání, která by chtěla vést ducha v člověku k duchu kosmu. Je to tedy filozofie, která postupuje od pozorování světa a člověka k základům lidské existence a uvědomění si podstaty člověka. Výraz anthroposofie míní duchovní vědu ve všech jejích projevech, to znamená, její vědecko–filozofické základy a jednotlivé disciplíny jako lékařství, pedagogika, theologie, sociální věda, umělecké obory a další.

Na člověka nahlíží jako na vrstvicí se subjekt.

„Člověk se tak stává účastníkem „tří světů“ (fyzického, duševního a duchového).“⁶

Člověk je tedy trojjedinost s tělem, duší a duchem.

---

⁵ *Waldorfské školy ve světě*. [online]. 2011. [cit. 2012-05-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.waldorfjinonice.cz/homepage/projekt-nova-skola/waldorfske-skoly-a-organicka-architektura-ve-svete/>>.

⁶ STEINER, Rudolf. *Theosofie: úvod do nadmyslového poznání světa a určení člověka*. Hranice: Fabula, 2010, s. 48. ISBN 978-80-86600-68-0.

2.4.2 Výchovně vzdělávací metody waldorfských škol

Waldorfské školy používají pouze rámcové osnovy, odpovědnost za obsah vzdělání přejímá učitel. Tyto školy usilují o výchovu ke svobodě, zdraví, o rozvoj osobnosti, o probuzení zájmu o učení a o podporování samostatného vzdělávacího úsilí.

Před didaktikou paměti, kterou preferují klasické základní školy upřednostňují waldorfské školy pedagogiku prožitku. Pedagogika není vědou, ale uměním, výstup učitele před třídou je tedy spíše uměleckým vystoupením.

Učební plán waldorfské pedagogiky je uzpůsoben konkrétním fázím vývoje mladého člověka, učební látce a didaktickým zásadám. Má nadnárodní charakter a vychází ze společného vzdělávacího konceptu. Aby učební plán vytvářel prostor pro řešení různých pedagogických situací a potřeb učitelů, musí mít rámcový charakter.

Pedagogická svoboda učitelů je v této škole podmínkou a odráží se při výběru témat, v didaktice i metodice.

Vývojové fáze u mladého člověka můžeme rozdělit na 3 základní stupně, a to na první sedmiletí (0 – 7 let), druhé sedmiletí (8 – 15 let) a třetí sedmiletí (od 16. roku). Druhý vývojový stupeň se tedy týká základní školy a můžeme jej dále rozdělit na fázi mezi 7. a 9. rokem života, fázi mezi 9. a 11. rokem života a fázi před pohlavní zralostí.

Ve fázi mezi 7. a 9. rokem života je podle waldorfské pedagogiky nutno dítěti předčasně nezatěžovat intelekt a nedrilovat jej. Díky tomuto přístupu se v dítěti vyvine pocit vnitřní jistoty a sebedůvěry, což vede k uvolnění sil, které se stávají základem pro schopnost učit se.

2. fáze, respektive 9. rok života je podle waldorfské pedagogiky důležitým mezníkem v životě dítěte. Dochází k posilování vědomí „já“, což vede k tomu, že duševní život dítěte se stává nezávislejším.

V období před pohlavní zralostí zohledňuje waldorfská pedagogika duševní zlomovou situaci u mladých lidí. Žák se musí vyrovnat nejen se svým okolím, ale hlavně se sebou samým.

2.5 Výuka na waldorfské škole

Metodika vyučování waldorfské školy staví na 3 na sebe navazujících stupních – poznávání, porozumění a vytvoření dovednosti. To znamená, že nejdříve žák látku prožívá,

pozoruje, experimentuje s ní, poté popisuje, co prožil pomocí kresby či slovního vyjádření a nakonec utváří teorie, proč tomu tak je, proč zkoumaná látka funguje tak, jak funguje.

„Waldorfská škola ve smyslu waldorfské pedagogiky člení vyučovací práci do hlavního a odborného (vedlejšího) vyučování.“⁷

2.5.1 Hlavní a odborné vyučování

Hlavní vyučování probíhá formou epochální výuky a trvá 90 minut. Typickými předměty hlavního vyučování jsou mateřský jazyk, matematika, zeměpis, dějepis, sociální nauka, dějiny přírody, fyzika, chemie a umělecké vyučování.

Výuka odborných předmětů probíhá formou běžných vyučovacích hodin (45 minut). Odborné vyučování zahrnuje předměty, které vyžadují procvičování.

2.5.2 Epochové vyučování

Epochové vyučování patří ke specifickým waldorfské pedagogiky. Epochy jsou tematické bloky, ve kterých se učitel věnuje hlavnímu předmětu po dobu 3 – 4 týdnů, což umožňuje žákům novou látku „prožít“, koncentrovat se na ni a objevit vztahy mezi prvky učiva. Díky tomu pochopí žák probíranou látku v širších souvislostech.

Vyučování se skládá ze tří částí – rytmické, vyučovací a vyprávěcí. Rytmus a pohyb má děti probudit, zaktivovat a naladit k následujícímu vyučování. Vyučovací blok je pak zakončen uměleckým vyprávěním, jehož tematika je uzpůsobena věku žáků.

„Cílem této formy vyučovací práce je dopracovat se trvalého uchování látky v paměti.“⁸

---

⁷ GRECMANOVÁ, Helena a Eva URBANOVSKÁ. *Waldorfská škola*. dotisk 1997. Olomouc: Hanex, 1997, s. 20. ISBN 80 - 85783 - 09 - 6.

⁸ GRECMANOVÁ, Helena a Eva URBANOVSKÁ. *Waldorfská škola*. dotisk 1997. Olomouc: Hanex, 1997, s. 21. ISBN 80 - 85783 - 09 - 6.

2.5.3 Náplň a způsob realizace vyprávěcích částí výuky waldorfských škol

Žákům první třídy jsou vyprávěny pohádky, ve kterých mají možnost setkat se s dobrem a zlem v obrazech ještě dříve, než se s nimi setkají v reálném životě. Pohádky volí učitel podle ročního období, nálady ve třídě či podle prostředí školy.

Druhá třída je obdobím konfrontací, děti si uvědomují rozdíly kolem sebe, proto jsou jim vyprávěny bajky. V bajkách stojí proti sobě výrazně protikladné charaktery, například chytrá liška a hloupá vrána apod. Formou legend o svatých jsou dětem předkládány vzory osobnostních vlastností.

Ve třetí třídě si děti potřebují uvědomit, že každé provinění bude po zásluze potrestáno, učitel jim tedy předčítá příběhy Starého zákona.

Čtvrtá třída je pro dítě těžkým obdobím, nastává totiž tzv. krize dětského věku, kdy si dítě plně uvědomuje smrt a konečnost života. Proto jsou dětem vyprávěny severské legendy o zemi bohů a obrů, kteří proti sobě válčili tak dlouho, až zůstal jen jeden bůh a poslední pár lidí.

Aby se dětem lépe harmonizovala osobnost, předčítá jim učitel příběhy řecké mytologie a řecké olympiády. V páté třídě se totiž dítě nachází na životním mezníku, v předstupni puberty.

V období puberty jsou žákům šesté třídy předčítány příběhy ze Starého Říma, díky nimž si žák uvědomí, že člověk není krásný jen fyzicky, ale také duševně a získá tak rozumové předpoklady pro další vzdělávání. Do popředí se také dostává moment politiky – res publica = věc veřejná – žáci si musejí uvědomit, že oni jsou hybateli, podle hesla: „Jaké si to uděláš, takové to máš!“ V této etapě začíná profilování žáka jako schopného jedince.

Poté, co žák objeví sebe jako hybatele věcí, je potřeba aby začal poznávat okolní svět. Proto jsou žákům sedmé třídy předčítány příběhy z objevitelských cest.

V osmé třídě předčítá učitel žákům životopisy vědců, vynálezců, spisovatelů, politiků a jiných významných osobností. Žákům je předvedeno, že objevitelský duch může být užitečný v něčem, co je prospěšné ostatním.

Devátá třída navazuje na sedmou a osmou, jelikož žáky čekají přijímací zkoušky na střední školy, slouží životopisy významných osobností jako vodítka, aby si žáci udělali určitou představu o tom, čemu se chtějí v životě věnovat.

2.6 Završení školní docházky ve waldorfské škole

Završení školní docházky probíhá ve formě závěrečné práce, jejíž téma i poradce si žák volí sám. Tato práce má prokázat schopnost samostatné a tvořivé činnosti, disciplinovanost v plánování a porozumění praktickému postupu. Ze sociálního hlediska má práce také svůj význam, vede k vytvoření respektu před dílem a pracovním procesem a umožňuje studentovi porozumět metodám a jejich fázím. Žák totiž může díky své práci posoudit různé procesy ve společenském rámci.

3 WALDORFSKÁ ŠKOLA OLOMOUC

Za vzor a pro případnou inspiraci pro zřízení waldorfské školy v Jeseníku by měla sloužit Waldorfská škola Olomouc, která je Jeseníku nejbližší a rodiče mají tedy možnost tuto školu navštívit a přesvědčit se tzv. na vlastní oči, jak škola funguje.

3.1 Waldorfské hnutí v Olomouckém kraji

První waldorfské školy mohly v České republice začít vznikat až po změně politického systému (demokratizace) v roce 1989. V rozmezí let 1990 – 1992 vzniklo prvních 6 waldorfských škol, a to v Praze, Ostravě, Příbrami, Písku, Semilech a Pardubicích.

Počátek waldorfského hnutí na Olomoucku můžeme datovat od roku 2003, kdy vznikla Waldorfská iniciativa, což bylo sdružení rodičů, kteří měli zájem na vzniku waldorfské školy v Olomouci. Jelikož zájemců o tuto pedagogiku nebylo mnoho, požádala Waldorfská iniciativa ředitele Fakultní základní školy dr. Milady Horákové a Mateřské školy Olomouc (dále jen FZŠ) pana Milana Krále o možnost zřízení jedné waldorfské třídy při FZŠ.

Tak v roce 2004 vznikla v Olomouci pod záštitou státního zařízení (FZŠ) první třída s waldorfskou pedagogikou. Po 2 měsících fungování třídy se začaly množit střety mezi rodiči a učitelkou, někteří rodiče dokonce své děti ze třídy vzali. Střety vyvrcholily odchodem učitelky a nástupem nové, paní Aleny Reinerové. Paní Reinerová je absolventkou waldorfského semináře, tedy kvalifikovanou waldorfskou učitelkou. Do roku 2008 se otvíraly další 1. třídy, nejvyšším ročníkem tedy byla 5. třída (poslední ročník I. stupně základní školy). Vznikla potřeba otevření 2. stupně pro waldorfské třídy, na což vedení FZŠ a město Olomouc nechtělo přistoupit.

Rodiče tedy začali hledat jiná možná řešení. Jediným východiskem bylo zřízení vlastní soukromé waldorfské školy, a tak započala jednání mezi Waldorfskou iniciativou a radou města Olomouce. Do čela Waldorfské iniciativy se dostává paní Machytková, která navrhuje, jak školu zřídit. Iniciativa žádá na radě města lhůtu jednoho roku pro registraci soukromé waldorfské školy. Při čekání na rozhodnutí rady však u mnoha rodičů narůstaly pochybnosti, a tak docházelo k dalšímu úbytku žáků (např. v budoucí 6. třídě mělo zůstat jen 6 žáků).

3.2 Vznik waldorfské školy Olomouc

28. 7. 2010 rada města Olomouc rozhodla o vzniku soukromé školy. Jelikož to bylo v průběhu letních prázdnin, nemohl už proběhnout regulérní zápis žáků do 1. třídy a v 6. třídě, budoucí 7. zbylo jen 6 dětí. Před Waldorfskou iniciativou, tak stál nelehký úkol - přinést oběť 6. třídy ve prospěch budoucí soukromé školy. V září 2010 se tedy v pronajatých prostorách FZŠ, v jejím levém křídle, otevřela soukromá Waldorfská škola Olomouc, která měla 1., 3., 4., 5. a 6. třídu. Škola má vlastní vchod z ulice Werichova, 6 tříd s kapacitou 180 žáků, dva kabiny, sociální zařízení pro učitele a žáky a šatnu, která je řešena ve formě laviček a věšáků na chodbách před jednotlivými třídami. Škola provozuje také samostatnou školní družinu a patří k ní i pozemek, který slouží pro výuku pěstitelských prací. FZŠ poskytuje Waldorfské škole možnost využívání tělocvičen, školního hřiště a odborných učeben.

Česká školní inspekce podrobila školu inspekčnímu řízení, kontrolovali veškeré dokumenty, stanovy a školní vzdělávací program a také sledovali výuku. Škola byla u řízení úspěšná a mohla tedy začít plně fungovat.

Dnes má Waldorfská škola Olomouc 1., 2., 4., 5., 6. a 7. třídu. a 14 učitelů, část pedagogického sboru tvoří učitelé bývalých waldorfských tříd a část byla přijata po konkurzním řízení.

Od září 2011 je při Waldorfské základní škole otevřena i mateřská škola, která má 2 plně obsazená oddělení, tedy 38 dětí. V současné době je o mateřskou školu takový zájem, že je vytvořen pořadník a škola podala žádost radě města Olomouc o možnosti zřízení dalších 2 oddělení.

Cílem školy je přinést žákům plnohodnotné waldorfské vzdělání, což znamená 12-ti leté vzdělání. To znamená, že výhledově do budoucna by měla Waldorfská škola Olomouc zájem o zřízení střední waldorfské školy.

3.3 Management školy

Od roku 1919 začaly vznikat alternativní svobodné školy ve střední Evropě, zejména tedy v Německu. Tyto školy vznikaly díky rodičovským impulzům a pracovaly na bázi trojnosti – rodiče, kolegium školy a žáci. Všechny tyto školy byly soukromé, platilo se tedy tzv. školné. Tato tradice funguje v Evropě téměř 100 let.

Mentor Waldorfské školy Olomouc je pan Ueli Seiler ze Švýcarska. Rodina Seiler založila ve Švýcarsku, ve městě Ins, waldorfskou školu pro děti s různými poruchami Schlössli Ins. Po smrti Roberta Seilera převzali školu jeho dva synové Ueli a Hans. Ueli měl na starosti vedení školy, díky čemuž přišel na to, že jen rodiče nebo jen kolegium školy nestačí na vedení školy. Škola by tedy měla mít svého ředitele, což znamená, že škola by měla mít jasný management. V tomto směru má pan Ueli Seiler bohaté zkušenosti (byl ředitelem školy Schlössli Ins přes 25 let), které poskytl zřizovatelům Waldorfské školy Olomouc.

Zřizovatelkou a zároveň zaštitovatelkou firmy s ručením omezeným (s.r.o) je paní Monika Machytková jejímž úkolem je zajištění finanční, ekonomické a hospodářské činnosti školy. Pedagogickou záruku waldorfské pedagogiky tvoří paní ředitelka Mgr. Emílie Thomitzková a administraci a vztahy s veřejností nebo-li PR školy zajišťuje manažerka školy paní Barbara Protivánková.

3.4 Vzdělávací strategie školy

Škola je členem Asociace waldorfských škol České republiky a vychází z principů waldorfské pedagogiky. Snaží se tedy žáka vybavit veškerým teoretickým poznáním o světě a společnosti, zaměřuje se na schopnosti řešení problémů, schopnost spolupráce, flexibilitu, zodpovědnost, spolehlivost, kreativitu a zájem o věc, což jsou tzv. klíčové kompetence. Svým charakterem splňuje waldorfská pedagogika požadavky na prevenci patologických jevů.

„Učitelé sledují celostní rozvoj osobnosti žáka (snaží se stejnoměrně rozvíjet rozum, cit a vůli a v procesu učení se snaží zapojovat a oslovovat všechny smysly v souladu s vývojovými specifiky a nároky dětí).“⁹

Všechny vyučované předměty jsou stejně důležité, to dá dětem široký a nespécializovaný základ, přičemž jsou zohledňovány jejich různá nadání. Ve vzdělávacím programu školy jsou zahrnuty jak specifické epochy, tak i netradiční disciplíny, například knihařství či zeměměřičství. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

---

⁹ Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc. [online]. 2010. [cit. 2012-05-31]. Dostupné na WWW: <<http://www.waldofr-olomouc.cz/Articles/Dokumenty-24.aspx>>

3.5 Učebnice a učební pomůcky

Ve většině případů nejsou ve škole používány učebnice, jejich roli plní materiály, které si učitel spolu s kolegy vybere či sám vytvoří. Knihy (atlasy, cvičebnice) pouze doplňují vyučování, nejsou hlavním prostředkem výuky.

Velký význam mají epochové sešity, které si žáci vytvářejí sami. Tyto sešity si žáci vyšších ročníků tvoří na základě vlastních pozorování a postřehů, v nižších ročnících dětem s tvorbou pomáhá učitel. Tyto sešity pak slouží jako učebnice. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.6 Hodnocení ve Waldorfské škole Olomouc

„Výkony žáků nejsou motivovány známkovým hodnocením, ale prožitkovým charakterem výuky, přirozenou poznávací potřebou a zájmem o okolní svět.“¹⁰

Vysvědčení má formu slovního hodnocení, které charakterizuje přednosti i nedostatky dítěte, dále jeho pokroky i obtíže. Toto hodnocení slouží jako prostředek pro podnět dalšího rozvoje a seberozvoje žáka.

Pouze v 8. a 9. třídě je slovní hodnocení doplněno o klasifikaci a to z důvodu požadavku přijímacího řízení na střední školy. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.7 Společné projekty žáků Waldorfské školy Olomouc

V každém školním roce probíhá mnoho akcí, při kterých se sejdou rodiče, učitelé i žáci. Takovéto projekty podporují a udržují vzájemný kontakt a spolupráci s rodinami dětí.

Jsou to projekty společné, pro všechny třídy (jako je například Vánoční jarmark, který probíhá v adventním období ve třídách formou tzv. dílniček nebo Masopust, kdy se vyrábějí

---

¹⁰ Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc. [online]. 2010. [cit. 2012-05-31]. Dostupné na WWW: <<http://www.waldofr-olomouc.cz/Articles/Dokumenty-24.aspx>>

karnevalové masky, které mohou děti předvést v karnevalovém průvodu a hrají se hry) nebo projekty jednotlivých tříd, což jsou například Ze zrna chléb, Olympiáda, Divadelní hra či Ročníková práce. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.8 Vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc

„Cíle školního vzdělávacího programu korespondují s principy moderního všeobecného vzdělávání a ve svých zásadách se ztotožňují s progresivními pedagogickými trendy současnosti.“¹¹

Cíle vzdělávacího programu Waldorfské školy Olomouc vycházejí z předpokladu celostního osobnostního rozvoje žáka, čímž je myšlen cílený rozvoj intelektu, citu a schopnosti konat. Vzdělávací program tedy směřuje především k těmto cílům – ke svobodné autonomní osobnosti, k všestranně duševně, duchovně, tělesně i sociálně rozvinuté a zdravé osobnosti, která si své zdraví uvědomuje. Dále směřuje k osobnosti vybavené motivací a schopností k celoživotnímu vzdělávání se, k osobnosti sociálně kompetentní, tzn. schopné komunikovat a spolupracovat s druhými a k osobnosti, která dokáže reagovat na podněty, k životním situacím se staví flexibilně a je schopná tvořivě jednat.

3.8.1 Dítě v roli žáka

Pojetí výuky u waldorfské pedagogiky se soustřeďuje na úzkou souvislost tělesného a vnitřního (duševního a duchovního) vývoje, který podmiňuje kvalitativní proměny ve schopnosti učit se v určitých vývojových fázích dítěte. Toto pozorování odpovídá současným poznatkům psychologie.

Díváme-li se na dítě z tohoto hlediska, velmi silně vystupují dva mezníky – proměna odehrávající se koncem prvního sedmiletí a období mezi dvanáctým a čtrnáctým rokem. Waldorfská pedagogika rozlišuje tři základní vzdělávací období v dětském vývoji, které lze charakterizovat rozdílností specifických pedagogických cílů a úkolů a samozřejmě také

---

¹¹ Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc. [online]. 2010. [cit. 2012-05-31]. Dostupné na WWW: <<http://www.waldofr-olomouc.cz/Articles/Dokumenty-24.aspx>>

rozdílností metod a obsahů. Tyto tři fáze jsou – období mezi 6. a 9. rokem, období mezi 9. až 12. rokem a období mezi 12. a 15. rokem. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.8.2 Období mezi 6. a 9. rokem

V tomto období dochází k první výrazné proměně fyzické postavy, výměně zubů apod., což antropologie waldorfské pedagogiky chápe jako znamení ukončení formujících procesů v těle dítěte. Pomalu doznívá období spojené s nápodobou. Procesy, které do té doby probíhaly v orgánech a tkáních se nyní obracejí do nitra a začínají silně působit v paměti, představivosti a fantazii.

Dítě se seznamuje se souvislostmi a zákonitostmi věcí především prostřednictvím své fantazie a barvitě představivosti, a také prostřednictvím intenzivních prožitků. Osvojování psaní, počítání i čtení má tedy svou uměleckou podobu, která dětem umožní prožití krásy osvojovaných věcí.

V prvních letech školní docházky ještě nemá dítě potřebu zaujímat k věcem samostatné stanovisko. Řídí se světem dospělých, kteří mu svým chováním nastavují normu pro jeho další život.

„Protože dítě v tomto období ještě nedokáže uchopovat souvislosti a zákonitosti ve světě zcela samostatně, vyhledává osobnosti, které mu pomáhají v osvojování schopností, které ho vedou k orientaci ve světě a k jeho chápání, a stávají se tak pro něj neformální autoritou.“¹²

V průběhu tohoto období probíhá identifikace dítěte s učitelem.

3.8.3 Období mezi 9. až 12. rokem

V tomto období probíhají další významné posuny ve vnitřním uspořádání sil, které mohou vést ke zpochybňování dosavadních autorit a postojů a které mohou vést k určité vnitřní krizi identity. Dítě si vydobývá základy vlastní autonomie, jeho vlastní sebeuvědomění tak nabývá na síle. V prožívání se začíná osvobozovat od přírodního a sociálního okolí. Svět začíná chápat vědoměji, nastává tak prostor pro vnitřní iniciativu v učebních činnostech.

Vzniká tzv. „vědomí Já“ a stává se stále výraznějším bodem všech duševních aktivit. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.8.4 Období mezi 12. a 15. rokem

„Okolo dvanáctého roku sílí dispozice pro osobní úsudek a také kauzální verbální myšlení a uvažování.“¹³

Člověk začíná být schopen samostatného přesného pozorování vnějších jevů a procesů a dokáže z nich vyvozovat abstraktní zákonitosti. Tato jeho schopnost vyžaduje neustálé rozšiřování horizontu o nové oblasti světa.

V tomto období začíná také prudký tělesný rozvoj – růst kostry a svalstva končetin a dospívání pohlavních orgánů, což narušuje určitou rovnováhu vnitřní tělesné stavby člověka panující v období několika předcházejících let. Konfrontace s těmito změnami vede člověka k posílení jeho vůle.

---

¹² Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc. [online]. 2010. [cit. 2012-05-31]. Dostupné na WWW: <<http://www.waldofr-olomouc.cz/Articles/Dokumenty-24.aspx>>

¹³ Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc. [online]. 2010. [cit. 2012-05-31]. Dostupné na WWW: <<http://www.waldofr-olomouc.cz/Articles/Dokumenty-24.aspx>>

Objevuje se silně osobně zbarvené a kritické posuzování světa. Často bývají přejaté názory a návyky zpochybňovány, i dosavadní autority ztrácejí svou přirozeně uznávanou pozici. Mladý člověk se začíná orientovat svým vlastním samostatným úsudkem. Jeho přístup ke světu získává vědecký charakter a člověk si začíná budovat prostor pro samostatnou „morální fantazii“ jako základ svého vztahu k okolnímu světu. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.8.5 Integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Je snahou waldorfských škol, aby děti ve třídě tvořily sociální vzorek populace. Proto jak žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, tak i mimořádně nadaní žáci mají ve Waldorfské škole Olomouc své místo. Díky metodám waldorfské pedagogiky, je na školách tohoto typu velmi úspěšná integrace žáků s poruchami autistického spektra.

Dnes má Waldorfská škola Olomouc 10 úspěšně integrovaných žáků, z nichž dva jsou s tělesným handicapem. Integrace těchto žáků proběhla úspěšně především v sociální oblasti, což je prospěšné pro obě strany – jak pro integrované, tak pro ostatní žáky.

3.8.5.1 Vzdělávání žáků se poruchami učení

Diagnostikuje-li Pedagogicko-psychologická poradna (dále jen PPP) nebo Speciálně pedagogické centrum (dále jen SPC) u žáka vývojovou poruchu učení, je na žádost zákonných zástupců žáka vypracován individuální vzdělávací plán, podle nějž se se žákem pracuje.

„Při hodnocení těchto žáků přihlížíme k vývojové poruše a hodnotíme s tolerancí.“¹⁴

3.8.5.2 Vzdělávání žáků s poruchami chování

Vzdělávání hyperaktivních žáků, případně žáků s edukativními problémy probíhá formou individuální integrace. Jsou to většinou žáci, kteří nerespektují některé normy společenského chování, jsou nepřizpůsobiví, impulzivní a snadno unavitelní. Je-li to nutné (na doporučení PPP či SPC), vypracuje se pro žáka individuální výchovně-vzdělávací plán.

---

¹⁴ Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc. [online]. 2010. [cit. 2012-05-31]. Dostupné na WWW: <<http://www.waldofr-olomouc.cz/Articles/Dokumenty-24.aspx>>

Mimořádná péče je žákovi věnována školním psychologem, který spolupracuje s třídním učitelem i ostatními pedagogy. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.8.5.3 Vzdělávání žáků tělesně postižených

Žáci tělesně postižení jsou vzděláváni formou individuální integrace a na základě zpracovaného učebního plánu běžných tříd. Změny v učebním plánu, jako například přeřazení žáka z tělesné výchovy do zdravotní tělesné výchovy či omezení ve výtvarné výchově, se realizují na základě doporučení SPC.

Škola je bezbariérová, což zaručuje žákům s tělesným postižením převážně bezproblémový pohyb v prostorách školy.

„Třídní učitel stanoví pravidla chování, způsob komunikace ve třídě i mimo vyučování, zajistí spolupráci ve třídě a společných prostorách a pomoc ostatních.“¹⁵

3.8.5.4 Vzdělávání mimořádně nadaných žáků

Při činnostech pro něž je žák nadán je motivován k větší aktivitě náročnějšími úkoly. Waldorfská pedagogika však neupřednostňuje žádné nadání, proto je-li žák výrazně jednostranně nadán, má příležitost rozvíjet se komplexně a nepřetěžovat tak jen jednu stránku své osobnosti.

Často volí učitel metodu skupinové práce, kdy může mimořádně nadaný žák například v roli vedoucího skupiny prokázat své schopnosti a zároveň se učit komunikaci a spolupráci se spolužáky. Přesto však musí učitel vycházet také z principů individualizace a vnitřní diferenciaci třídy, tzn. vytváří individuální vzdělávací plán pro mimořádně nadaného žáka, rozšíří pro něj vzdělávací obsahy a zadává mu specifické úkoly. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

---

¹⁵ Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc. [online]. 2010. [cit. 2012-05-31]. Dostupné na WWW: <<http://www.waldofr-olomouc.cz/Articles/Dokumenty-24.aspx>>

3.9 Učební plán Waldorfské školy Olomouc

Vyučování na waldorfské škole probíhá ve třech částech – rytmickou, vyučovací a vyprávěcí. Rytmus a pohyb má děti probudit, zaktivovat a naladit k následujícímu vyučování. Samotné vyučování pak začíná předměty, které zaměstnávají myšlení (český jazyk, matematika, biologie apod.). Tyto předměty jsou vyučovány v epochách, které jsou zakončeny vyprávěcí částí – dále jen epochové předměty. Na epochy pak navazují předměty, které vyžadují pravidelné procvičování a opakování, jako je hudební a výtvarná výchova apod. – dále jen předměty vedlejšího vyučování.

3.9.1 První ročník

Žáci první třídy mají 2 epochové předměty – český jazyk a matematiku. Dále jsou vyučovány specifické předměty waldorfské pedagogiky, což je kreslení forem, eurytmie a rukodělné činnosti. Pro uvolnění dětem slouží hudební výchova a výtvarná výchova a pro výdej přebytečné energie tělesná výchova. Cizí jazyk, v tomto případě anglický jazyk, je vyučován 1 hodinu týdně a druhý cizí jazyk jako volitelný předmět se souhlasem rodičů (německý jazyk nebo španělský jazyk) je vyučován taktéž 1 hodinu týdně. Žáci první třídy mají tedy celkem 20 vyučovacích hodin týdně. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.9.2 Druhý ročník

Žáci druhé třídy mají stejně jako v předchozím ročníku 2 epochové předměty, jen s vyšším počtem hodin týdně. Specifické předměty waldorfské pedagogiky dětem zůstávají také stejné jako v první třídě, včetně počtu hodinových dotací za týden. Výtvarná výchova je navýšena o hodinu týdně, hudební výchova zůstává stejně jako v první třídě, tělesná výchova taktéž. Anglického jazyka dětem přibývá jedna hodina týdně navíc, druhý cizí jazyk zůstává časově stejný. Žáci druhé třídy mají 22 vyučovacích hodin za týden. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.9.3 Třetí ročník

Ve třetí třídě dětem zůstávají stejné epochové předměty, jen se u nich pozmění počty hodin za týden. Českého jazyka mají žáci o hodinu týdně více, avšak matematiky budou mít žáci o 1 hodinu týdně méně. Ke specifickým předmětům waldorfské školy přibude

předmět Člověk a jeho svět. Předmětům vedlejšího vyučování zůstává stejná hodinová dotace, jen Cizího jazyka a Druhého cizího jazyka přibude 1 hodina za týden. Žáci třetí třídy mají celkem 25 vyučovacích hodin týdně. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.9.4 Čtvrtý ročník

Epochové předměty žákům čtvrté třídy zůstávají stejné, matematiky přibývá hodina týdně a český jazyk zůstává stejně jako v předchozím ročníku. Celkově se v hodinových dotacích veškerých dalších předmětů oproti předchozímu ročníku, kromě výtvarné výchovy, které 1 hodina ubude, nic nemění. Žáci mají stejně jako ve třetí třídě 25 vyučovacích hodin týdně. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.9.5 Pátý ročník

Žákům páté třídy zůstávají stejné epochové předměty se stejnou hodinovou dotací jako v předchozích ročnících, taktéž specifických předmětů waldorfské pedagogiky mají stejný počet hodin. K předmětům vedlejšího vyučování však přibývá hodina Informatiky týdně, žáci mají tedy 26 vyučovacích hodin za týden. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.9.6 Šestý ročník

Šestá třída je prvním ročníkem II. stupně školy, přibude tedy dětem epochových předmětů. Namísto 2 epochových předmětů mají děti těchto předmětů 6 – Český jazyk a literatura, Matematika, Dějepis, Fyzika, Přírodopis a Zeměpis. Celková hodinová dotace všech epochových předmětů je 16 hodin za týden. Specifické předměty waldorfské pedagogiky se na II. stupni redukují na dva – Kreslení forem a Rukodělné činnosti, s tím, že eurytmie je vyučována v hodinách tělesné výchovy. Hodinová dotace těchto předmětů je v šesté třídě 3 vyučovací hodiny za týden. Předměty vedlejšího vyučování se žákům nemění, jen jejich hodinová dotace je pozměněná na 10 vyučovacích hodin týdně. Žáci šesté třídy mají tedy celkem 29 vyučovacích hodin za týden. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.9.7 Sedmý ročník

K epochovým předmětům žákům přibývá Chemie, čili mají 7 epochových předmětů s hodinovou dotací 16 vyučovacích hodin týdně. Specifické předměty waldorfské pedagogiky zůstávají žákům stejné jako v předchozí třídě. Hodinová dotace těchto předmětů se navýší o 0,5 hodiny za týden oproti šesté třídě. Předmětů vedlejšího vyučování zůstává žákům stejný počet jako v předchozí třídě a také hodinová dotace se u těchto předmětů nemění. Žáci sedmé třídy mají tedy 29,5 vyučovacích hodin za týden. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.9.8 Osmý ročník

Epochových předmětů zůstává žákům stejný počet jako v sedmé třídě, tedy 7, jen hodinová dotace se zvýší a to na 18 hodin týdně. Specifické předměty waldorfské pedagogiky zůstávají včetně hodinové dotace beze změny. Předmětům vedlejšího vyučování se zvedne hodinová dotace o 0,5 hodiny, čili na 10,5 hodiny týdně. Díky navýšení hodinové dotace u epochových předmětů mají žáci osmé třídy 32 vyučovacích hodin týdně. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

3.9.9 Devátý ročník

Devátá třída je závěrečným ročníkem waldorfské základní školy, který je zakončen absolventskou prací a její obhajobou. U epochových předmětů, včetně jejich hodinové dotace se dětem nic nemění, zůstává jim tedy 18 hodin za týden. U specifických předmětů waldorfské pedagogiky se hodinová dotace opět sníží na 3 hodiny týdně, přičemž předměty zůstávají stejné. Předměty vedlejšího vyučování zůstávají stejné jako v předchozím ročníku, včetně hodinové dotace, která činí 10,5 hodiny za týden. Celkem mají žáci deváté třídy o 0,5 vyučovacích hodiny týdně méně než v předchozím ročníku, tedy 31,5 hodin. (Upraveno dle: Školní vzdělávací program Waldorfské školy Olomouc, 2010)

PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA PRŮZKUMNÉHO PROBLÉMU

Problematika alternativních vzdělávacích systémů je v dnešní době stále aktuálnější. Stále více lidí projevuje zájem o jiné možnosti vzdělávání dětí než je klasická, státní škola. I přes to se například waldorfské školy potýkají s odmítáním a odsuzováním. Mým záměrem tedy je zjistit, proč tomu tak je.

V praktické části své bakalářské práce se budu snažit odpovědět na tyto otázky:

- **Jsou obyvatelé na Jesenicku informováni o waldorfské pedagogice?**
- **Mají obyvatelé města dojem, že dnešní společnost má dostatek informací o možnostech waldorfské pedagogiky?**
- **Co vedlo k neúspěchu jednání o vzniku waldorfské školy v Jeseníku?**
- **Je v Jeseníku obyvatelstvo stále nakloněno zřízení školy waldorfského typu?**

4.1 Cíl průzkumu

Hlavním cílem mého průzkumu je zjistit, co v minulosti vedlo k nezdaru při jednání o zřízení waldorfské školy v Jeseníku a použít své poznatky v budoucím jednání. Vedlejším cílem je zjistit informovanost o tomto typu pedagogiky na Jesenicku a také zjistit případný zájem o bližší seznámení s Waldorfskou školou Olomouc a waldorfskou pedagogikou obecně. Výsledky průzkumu by mohly totiž vést k novému jednání, přičemž by jako doprovodná akce proběhl workshop, na kterém by lidé měli možnost blíže se seznámit se základy waldorfské pedagogiky a jejími vyučovacími metodami a také s Waldorfskou školou Olomouc, která by mohla posloužit jako vzor pro budoucí jesenickou waldorfskou školu.

4.2 Vzorek respondentů

Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 68 respondentů z řad obyvatel města Jeseníku. Respondenti byli ve věkovém rozpětí 20 až 49 let, jeden dotazovaný odmítl uvést

svůj věk. Dotazník vyplnilo celkem 12 mužů a 55 žen, pohlaví odmítl uvést jeden dotazovaný.

Dotazník byl směřován rodičům dětí v předškolním věku, jelikož pro ně je otázka zřízení waldorfské školy aktuální. Výsledky budou díky tomu směrodatné pro další vývoj na Jesenicku.

4.3 Průzkumné šetření

Průzkum byl prováděn metodou dotazníku, který obsahoval celkem 12 otázek. Deset otázek bylo uzavřených a dvě otevřené (otázka č. 2 a 4). U většiny otázek bylo možné vybrat právě jednu správnou odpověď, pouze u jedné (otázka č. 5) bylo možno vybrat více odpovědí. Vzorový dotazník se nachází v příloze.

Sběr dat byl prováděn ve městě Jeseníku a jeho okolí dvěma způsoby:

- a) Ve dvou mateřských školách v blízkosti města (Základní škola a Mateřská škola Bělá pod Pradědem, Základní škola a Mateřská škola J. Schrotha, Lipová – lázně) a v mateřském centru Krteček přímo v Jeseníku. Zde bylo získáno celkem 70 dotazníků. Které rodiče vyplňovali přímo na místě.
- b) V elektronické podobě, kdy byl dotazník rozeslán prostřednictvím emailu příznivcům waldorfské pedagogiky v Jeseníku – členům Sdružení pro alternativní vzdělávání v Jeseníku.

Dotazníků bylo rozdáno celkem 70 a rozposláno 30. Z rozdaných dotazníků bylo použitelných 63 a z rozposlaných 5.

5 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH ÚDAJŮ

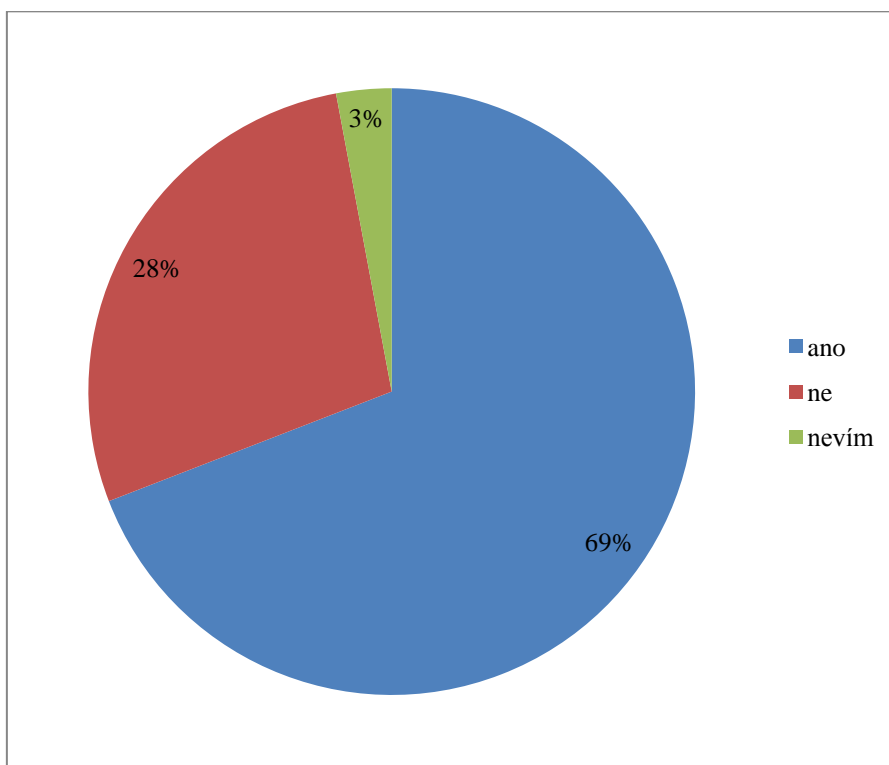
5.1 Analýza získaných údajů

V následujícím textu jsou analyzovány odpovědi vyplývající z dotazníku rozdaného ve městě Jeseník a jeho blízkém okolí.

Otázka č.1 Věděl/a jste o tom, že v roce 2009 se v Jeseníku konalo jednání o zřízení waldorfské školy?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

Graf 1: Věděl/a jste o tom, že v roce 2009 se v Jeseníku konalo jednání o zřízení waldorfské školy?

U této otázky měla značnou převahu odpověď a), což znamená že dotazování o jednání věděli. Tuto možnost si vybralo celkem 47 z 68 dotázaných, tj. 69%. O jednání

nevědělo celkem 19 dotázaných a 2 dotazovaní zvolili možnost c) nevím. Výsledek se u dané otázky dal předpokládat, jelikož počet rodin s dětmi v předškolním věku v Jeseníku stoupá a s tím se zvyšuje zájem o různé možnosti, co se vzdělání týče. Odtud také pochází iniciativa k samotnému jednání.

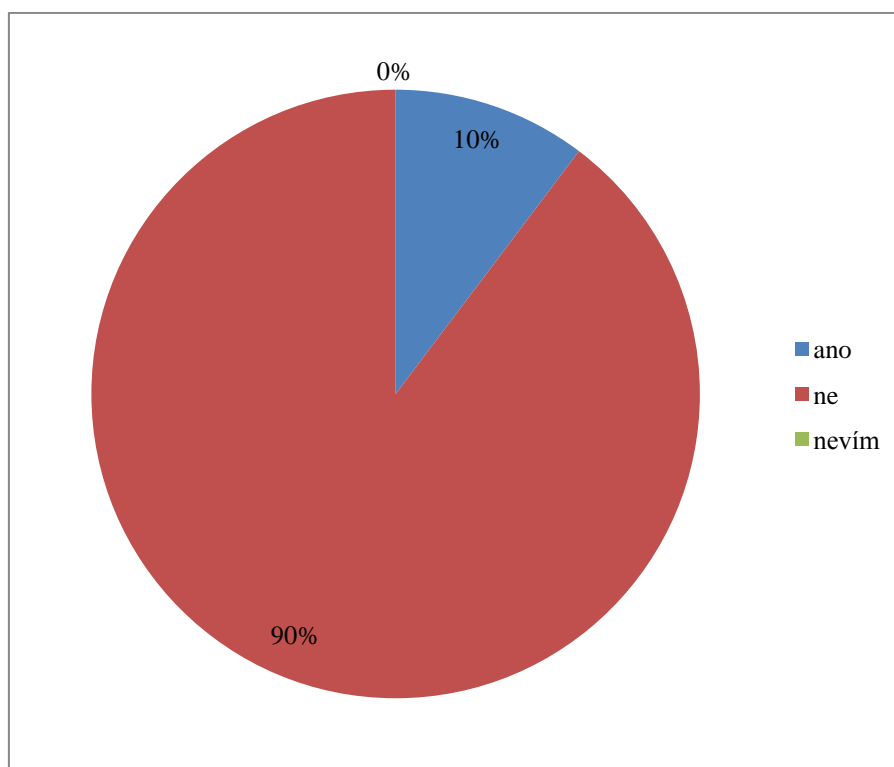
Otázka č.2: Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ano, uveďte z jakých zdrojů jste se o jednání dozvěděl/a.

Převážná většina respondentů uvedla jako zdroj, ze kterého se o jednání dozvěděla místní tisk, tedy Jesenický týdeník a Jesenický zpravodaj, dalšími zdroji byly samozřejmě místní mateřské školy a mateřské centrum Krteček. Odtud informace putovala přes známé a přátele dál. Několik dotazovaných je členy Sdružení pro alternativní vzdělávání v Jeseníku, takže se jednání přímo účastnili. Někteří z dotazovaných byli informováni v klasické základní škole, kde téma zřízení waldorfské základní školy bylo velmi diskutováno a odsuzováno.

Otázka č.3: Účastnil/a jste se jednání o zřízení waldorfské školy v Jeseníku?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

Graf 2: Účastnil/a jste se jednání o zřízení waldorfské školy v Jeseníku?

Výsledky šetření u otázky č.2 nevykazují překvapivé výsledky. 90% dotazovaných se jednání o zřízení waldorfské školy v Jeseníku neúčastnilo, byť o něm informováni byli. Pouze 10% dotazovaných se do jednání aktivně zapojilo. Tyto výsledky bohužel potvrzují tendence dnešní společnosti nebýt aktivní. Tato markantní neúčast mohla vést k nezdaru jednání, při kterém zřízení waldorfské školy neprošlo o jeden jediný hlas.

Otázka č.4: Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ano, uveďte, co podle Vás vedlo k neúspěchu těchto jednání.

Otázka číslo 4 byla druhou otevřenou otázkou v dotazníku. Jelikož se jednání zúčastnilo pouze 7 dotazovaných, odpovědi na tuto otázku nebylo mnoho. Přesto byly odpovědi obsáhlé a výstižné. Jedno měly všechny odpovědi společné – strach z nového. Další důvody uvedené v odpovědích se již lišily. Někteří mají za to, že jednání selhalo kvůli strachu pedagogických pracovníků z konkurence, jiní mají dojem, že vliv na neúspěch jednání měl ředitel Základní školy Jeseník, který měl obavy z toho, že by měl nést zodpovědnost za něco, čemu tak úplně nerozumí a co by nemohl zcela ovládat. Dalším důvodem mohla být snaha zastupitelů města získat či neztratit hlasy a také jejich nedostatečný rozhled. Jeden dotazovaný také uvedl, že jednání mohla dovést k nezdaru také přílišná horlivost a tzv. “tlačení na pilu“ ze strany Sdružení pro alternativní vzdělávání v Jeseníku. Důvodů mohlo být více, avšak zde uvedené pravděpodobně nejvíce ovlivnily průběh jednání.

Otázka č.5: Na waldorfské škole se mi líbí:

- a. styl výuky
- b. větší užití her při výuce
- c. postavení učitele k žákům
- d. častý a intenzivní kontakt s rodiči
- e. důraz kladený na tvořivost a spolupráci
- f. jiné: .....

Tabulka 1: Na waldorfské škole se mi líbí

Odpověď	Počet odpovědí
Styl výuky	20
Větší užití her při výuce	14
Postavení učitele k žákům	16
Častý a intenzivní kontakt rodičů se školou	10
Důraz kladený na tvořivost a spolupráci	30
Jiné	16

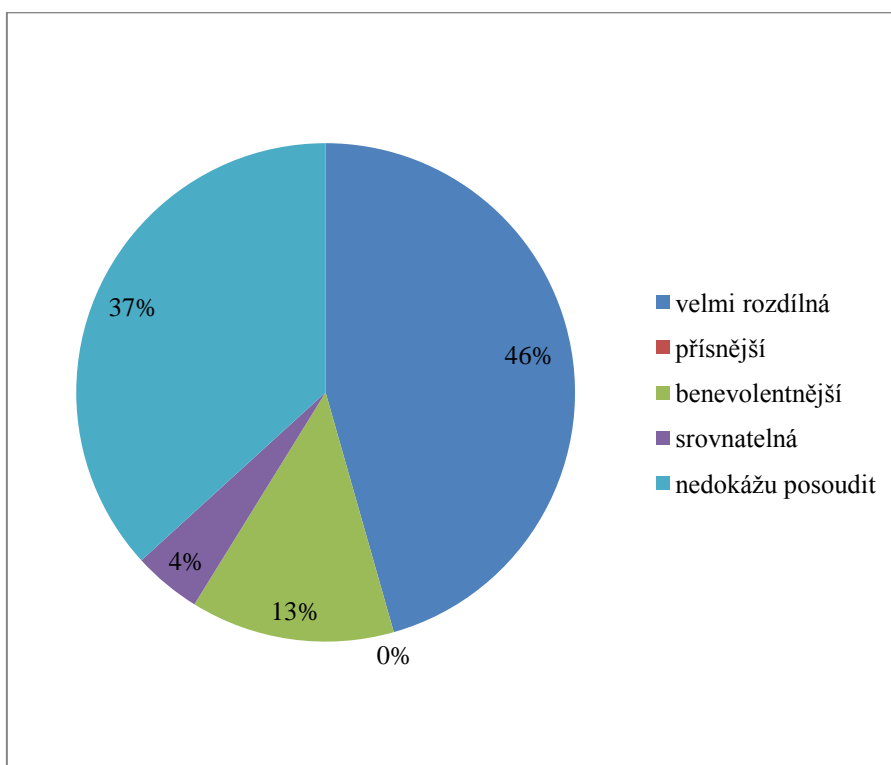
Jelikož u této otázky měli dotazovaní možnost vybrat více odpovědí, nesouhlasí celkový počet odpovědí s počtem respondentů.

Počty odpovědí u nabízených variant byly převážně vyrovnané, pouze dvě odpovědi zvolilo výrazně více respondentů. Na prvním místě s počtem 30-ti odpovědí se tedy umístila možnost e) Důraz kladený na tvořivost a spolupráci. Na druhém místě pak možnost a) Styl výuky s počtem 20-ti odpovědí. Zbylé možnosti byly co do počtu odpovědí velmi vyrovnané. Na třetím místě se umístila možnost c) Postavení učitele k žákům, na čtvrtém místě pak možnost b) Větší využití her při výuce a na pátém místě možnost d) Častý a intenzivní kontakt rodičů se školou. 16 respondentů uvedlo také jiný názor, přičemž zde převážná většina psala, že nemá dostatečné informace o tomto stylu výuky a nebo že tuto pedagogiku nepodporuje. Pouze 2 respondenti ze 16, kteří využili možnost f) Jiné uvedli další specifika waldorfské pedagogiky, což je důraz na individualitu žáků a seberozvoj.

Otázka č.6: Výchova ve waldorfské škole je oproti škole tradiční dle Vašeho názoru:

- a. velmi rozdílná
- b. přísnější
- c. benevolentnější
- d. srovnatelná
- e. nedokážu posoudit

Graf 3: Výchova ve waldorfské škole je oproti škole tradiční dle Vašeho názoru

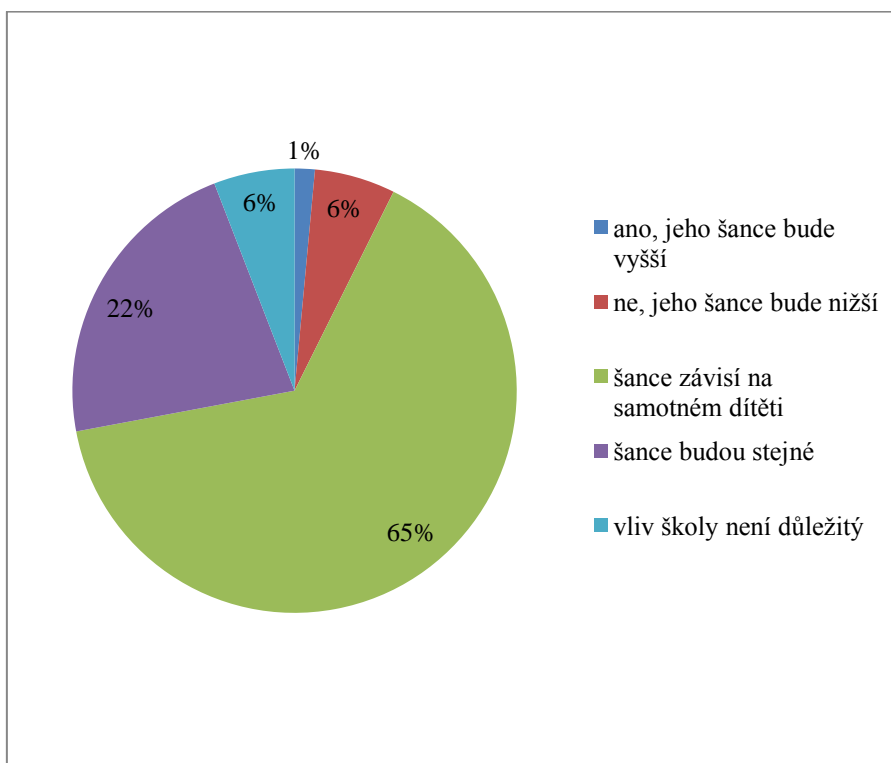

U této otázky převažovaly dvě varianty a to že výchova ve waldorfské škole je velmi rozdílná oproti klasické, tradiční škole (tuto možnost zvolilo 31 z 68 dotazovaných, tj. 46%) a nebo že respondenti nedokáží posoudit rozdíl (tuto možnost zvolilo 25 z 68 dotazovaných, tj. 37%). Waldorfská pedagogika přišla benevolentnější 9-ti dotazovaným, srovnatelná přišla 3 respondentům. Nikomu nepřišla výchova ve waldorfské škole přísnější oproti škole klasické. Odpovědi opět nejsou překvapivé, protože tyto dvě pedagogiky v podstatě nejsou srovnatelné. Teprve na konci páté třídy, tedy na konci prvního stupně základní školy, je možné srovnávat žáky waldorfské školy a školy tradiční co se získaných znalostí a dovedností týče.

Otázka č.7: Myslíte si, že Vaše dítě bude mít oproti dětem z tradičních škol šanci uspět při přijímacích zkouškách na klasickou střední školu?

- ano, jeho šance bude vyšší
- ne, jeho šance bude nižší
- šance závisí na samotném dítěti
- šance budou stejné
- vliv školy není důležitý

Graf 4: Myslíte si, že Vaše dítě bude mít oproti dětem z tradičních škol šanci uspět při přijímacích zkouškách na klasickou střední školu?

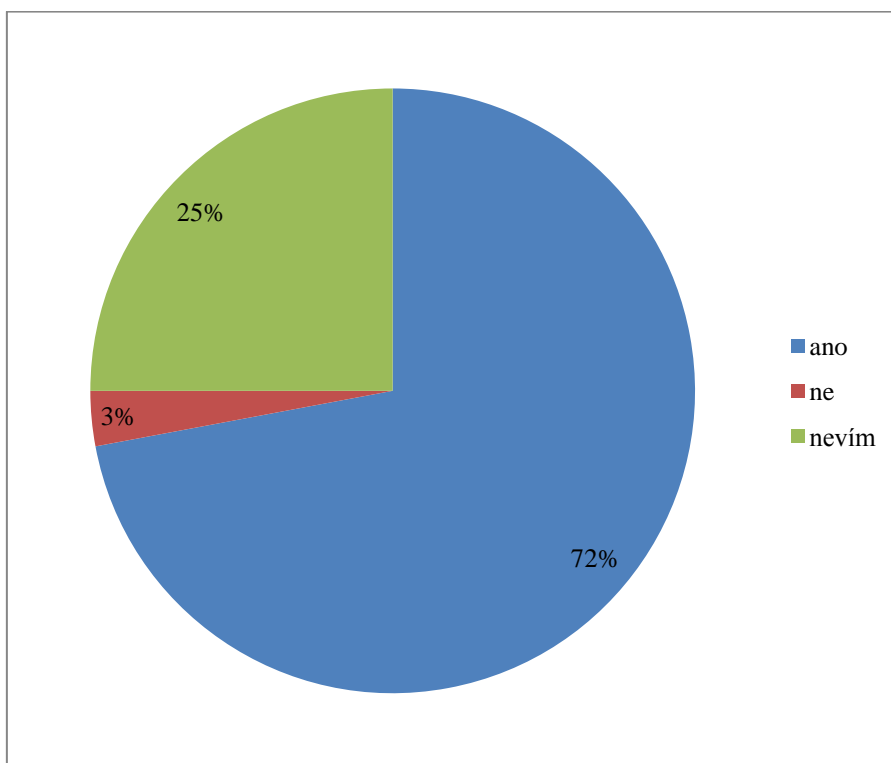
Více než polovina respondentů (44, tj. 65%) si myslí, že šance při přijímacím řízení na tradiční střední školy závisí na samotném dítěti, další část dotazovaných je přesvědčená o tom, že šance bude stejná jako u dětí z tradičních základních škol. Shodný počet respondentů má dojem, že vliv školy není pro přijímací řízení důležitý a nebo že dítě z waldorfské školy bude mít šance nižší než dítě z tradiční základní školy. Pouze jeden respondent si myslí, že žáci waldorfských škol budou mít vyšší šance při přijímacím řízení.

Zodpovědět tuto otázku není jednoduché. V první řadě je na samotném dítěti, jak se na přijímací řízení bude připravovat, ale i to, jak je dítě zvyklé se učit a jaké metody má vštípeny ze školy hraje určitou roli.

Otázka č.8: Waldorfská pedagogika se snaží propojovat jednotlivé předměty – ukázat dětem svět ve vzájemných vztazích, je to podle Vás dobrá vyučovací strategie?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

Graf 5: Waldorfská pedagogika se snaží propojovat jednotlivé předměty – ukázat dětem svět ve vzájemných vztazích, je to podle Vás dobrá vyučovací strategie?

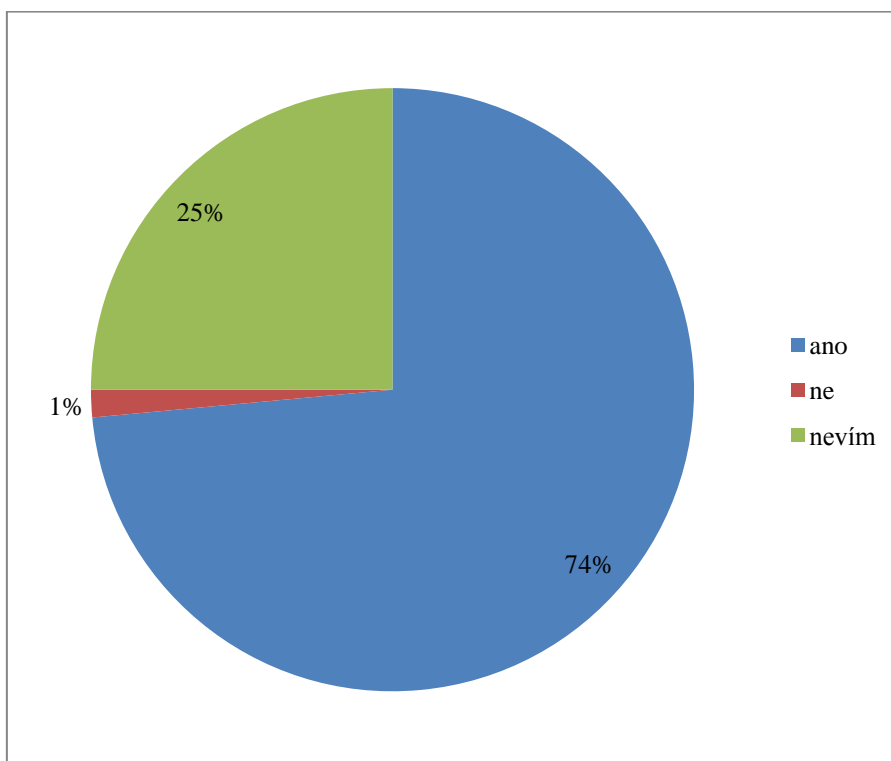
Drtivá většina respondentů, tedy 49 z 68 dotazovaných, tj. 72%, si myslí, že propojování jednotlivých předmětů je dobrá vyučovací strategie. Naopak 2 dotazovaní mají názor, že tato vyučovací strategie dobrá není a 17 respondentů si zvolilo možnost c) nevím.

Vysoké číslo u kladné odpovědi potvrzuje, že tato vyučovací strategie by měla v Jeseníku ohlas, na čemž by se v budoucnu dalo stavět.

Otázka č.9: Waldorfská pedagogika se přizpůsobuje vývojovému procesu dětí, je to podle Vás správný přístup?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

Graf 6: Waldorfská pedagogika se přizpůsobuje vývojovému procesu dětí, je to podle Vás správný přístup?

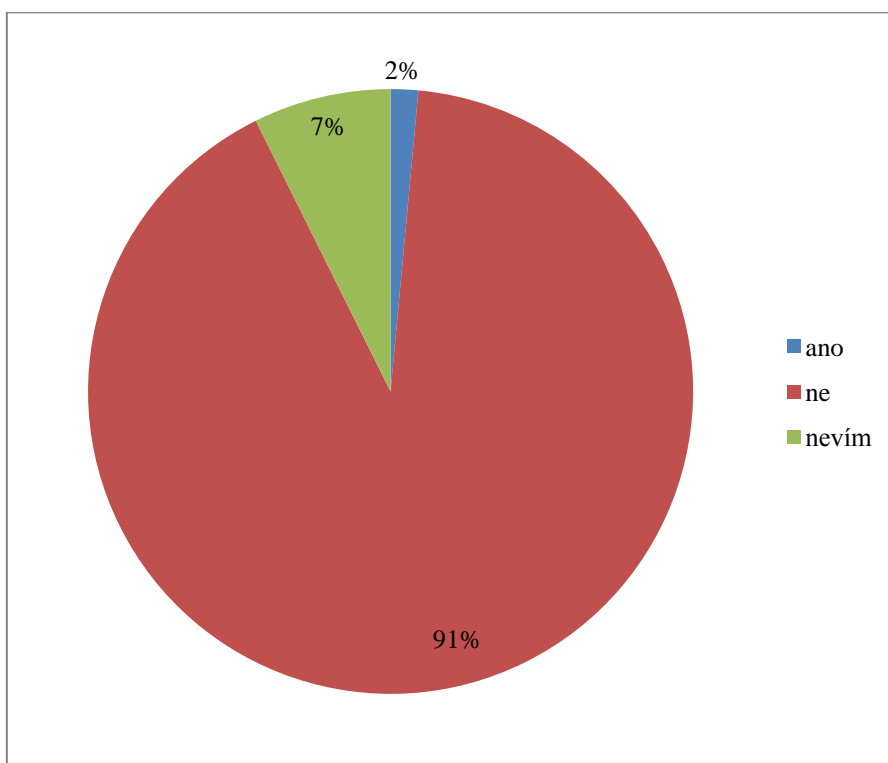
Opět drtivá většina respondentů zvolila kladnou odpověď na tuto otázku, čili 50 z 68 dotazovaných, tj.74%, si vybralo možnost za a) ano. Pouze jeden dotazovaný si myslí, že přizpůsobení se vývojovému procesu dětí není správný přístup a 17 respondentů si vybralo možnost nevím.

I tato otázka může v budoucnu, vzhledem k vysokému počtu kladných odpovědí, posloužit jako tzv.“odrazový můstek“ pro zastánce této pedagogiky při novém pokusu o zřízení waldorfské školy v Jeseníku.

Otázka č.10: Myslíte si, že dnešní společnost je dostatečně informovaná o tomto stylu výuky?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

Graf 7: Myslíte si, že dnešní společnost je dostatečně informovaná o tomto stylu výuky?

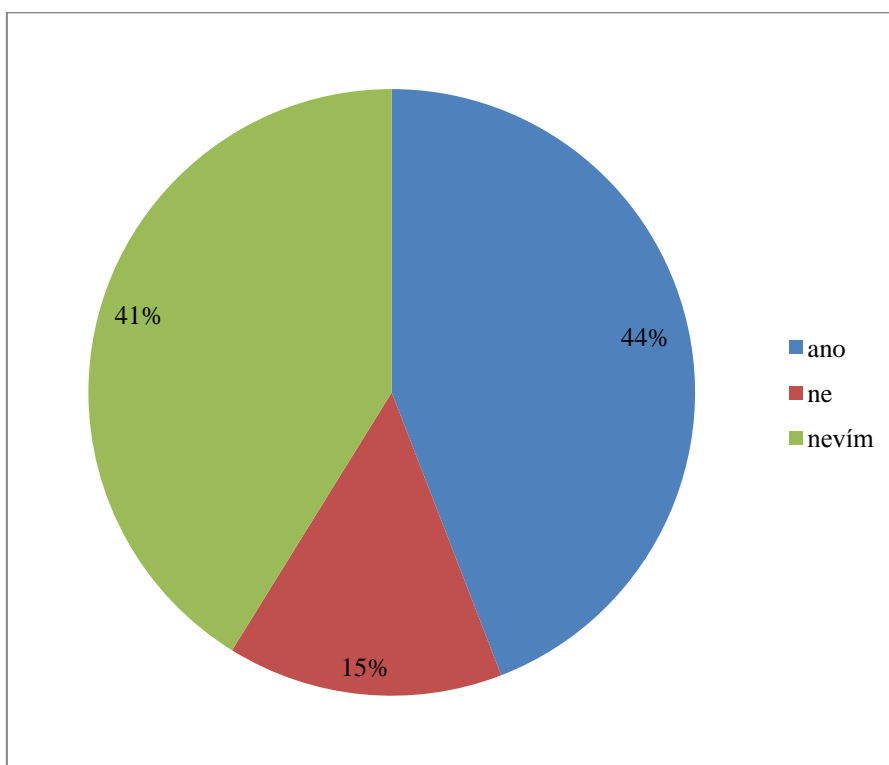
Drtivá většina dotazovaných (62 z 68, což je 91%) si myslí, že dnešní společnost nemá dostatek informací o waldorfské pedagogice. 5 respondentů si zvolilo možnost nevím a pouze jeden dotazovaný má dojem, že dnešní společnost již má dostatek informací o waldorfské pedagogice.

Je překvapivé, že ačkoliv v ČR existují waldorfské školy bezmála již 12 let, stále není společnost dostatečně informovaná o tomto stylu výuky, což vede k předsudkům a nedůvěře. Velká část společnosti bohužel také nemá zájem se o této pedagogice dozvědět něco více a pro těch málo zájemců nemají waldorfské školy dostatek personálu aby mohly organizovat různé workshopy apod.

Otázka č.11: Měli by jste zájem o zavedení této pedagogiky v Jeseníku?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

Graf 8: Měli by jste zájem o zavedení této pedagogiky v Jeseníku?

I přes neúspěch jednání o zřízení waldorfské školy v Jeseníku ukazuje výsledek šetření u této otázky, že zájem o waldorfskou pedagogiku ve městě přetrvává. Kladnou odpověď si vybralo totiž 30 z 68 dotazovaných, tj. 44%. Proti zavedení této pedagogiky v Jeseníku bylo 10 respondentů a 28 dotazovaných si zvolilo možnost nevím.

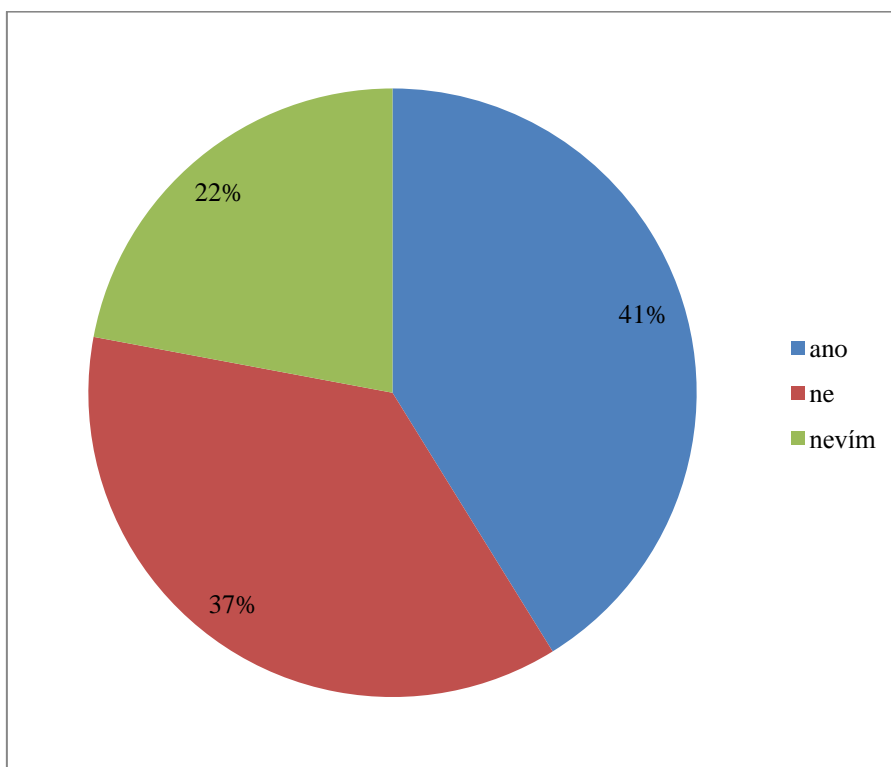
Při obnovení snah o zřízení waldorfské školy v Jeseníku by mohl pomoci také workshop, na kterém by zájemci měli možnost seznámit se se zásadami waldorfské pedagogiky a Waldorfskou školou Olomouc, která by měla posloužit jako vzor pro školu v Jeseníku. Zájem o takovýto workshop měla za cíl zjistit následující otázka.

Otázka č.12: Zúčastnil/a by jste se workshopu, na kterém by jste měl/a možnost seznámit se s waldorfskou pedagogikou a Waldorfskou školou Olomouc?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

Graf 9: Zúčastnil/a byste se workshopu, na kterém byste měl/a možnost seznámit se s waldorfskou pedagogikou a Waldorfskou školou Olomouc?

Zájem i nezájem o workshop je dá se říci vyrovnaný. Workshopu by se zúčastnilo 28 dotazovaných, čili 41% respondentů. 25 dotazovaných, tedy 37% by se naopak workshopu nezúčastnilo a možnost nevím si zvolilo celkem 15 z 68 respondentů, tj. 22%.

Počítáme-li s tím, že většina zájemců o zřízení waldorfské školy v Jeseníku je již o této pedagogice dostatečně informovaná a nepotřebuje se tedy workshopu účastnit, je tato většina kladných ohlasů velmi pozitivní zprávou pro Jesenické zastánce waldorfské pedagogiky. Pokud by se v budoucnu takovýto workshop realizoval, bylo by vhodné zařídit co nejširší škálu oznamovacích metod, aby se informace k potenciálním zájemcům dostala.

6 SHRnutí A VYHODNOCENí VÝSLEDKŮ ŠETŘENí

Výsledky získané šetřením naplňují cíle průzkumu a lze díky nim zodpovědět stanovené průzkumné otázky.

Na první průzkumnou otázku – **Jsou obyvatelé na Jesenicku informováni o waldorfské pedagogice?**, lze odpovědět kladně vzhledem k nízké volbě možnosti nedokážu posoudit či nevím u příslušných otázek v dotazníku, kterými jsou otázka č. 5 *Na waldorfské škole se mi líbí* a č. 6. *Výchova ve waldorfské škole je oproti škole tradiční dle Vašeho názoru.*

Výsledky šetření u otázky č.10 *Myslíte si, že dnešní společnost je dostatečně informovaná o tomto stylu výuky?* jasně ukazují, že lidé mají stále pocit nedostatečné informovanosti co se waldorfské pedagogiky týče, přestože školy tohoto typu v ČR existují bezmála již 12 let. Tímto lze tedy zodpovědět druhou průzkumnou otázku – **Mají obyvatelé města dojem, že dnešní společnost má dostatek informací o možnostech waldorfské pedagogiky?** Budeme-li však hledat původ pocitu nedostatečné informovanosti, dostáváme se do tzv. „začarovaného kruhu“. Dnešní lidé i přes značný pokrok zůstávají v některých směrech konzervativní a mají obavy z něčeho nového, vymykajícího se zaběhnutým normám. Proto také zřejmě nemají tendence získávat další informace o waldorfské pedagogice. Naproti tomu zastánci a představitelé této pedagogiky již nemají takovou snahu poskytovat informace a pořádat akce k tomuto účelu.

Na třetí průzkumnou otázku – **Co vedlo k neúspěchu jednání o vzniku waldorfské školy v Jeseníku?** nelze odpovědět jednoznačně vzhledem k nízkému počtu zúčastněných ve skupině respondentů. Jednání se totiž zúčastnilo pouze 7 z 68 dotazovaných, odpovědi se navíc převážně lišily. Jedno však měly společné a to neinformovanost a strach z nového. Tato informace by mohla být směrodatná pro další vývoj na Jesenicku. Vzhledem k pocitu neinformovanosti obyvatel města by uspořádání workshopu, na kterém by se lidé mohli dozvědět více o waldorfské pedagogice, sami by si vyzkoušeli vyučovací metody a následně se mohli zeptat na vše, co je zajímavé, mohlo být dobrým tahem.

K zodpovězení čtvrté průzkumné otázky – **Je v Jeseníku obyvatelstvo stále nakloněno zřízení školy waldorfského typu?** posloužily výsledky průzkumného šetření u otázky č. 11 *Měli by jste zájem o zavedení této pedagogiky v Jeseníku?* 44% dotazovaných, čili 30 z 68 respondentů, zájem o zavedení waldorfské pedagogiky v Jeseníku projevilo, pouze 10 dotazovaných, tedy 15% bylo proti a 28 dotazovaných si nebylo jistých, zvolilo tedy možnost nevím. Právě pro tuto skupinu respondentů by mohl být směrodatným již zmiňovaný

workshop, na jehož základě by se poté mohli přiklonit na stranu zastánců waldorfské pedagogiky. Zájem o zřízení školy waldorfského typu v Jeseníku tedy stále přetrvává.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá waldorfskou pedagogikou a Waldorfskou školou Olomouc a je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické.

Teoretická část má celkem tři kapitoly. První kapitola se týká vývoje alternativního školství ve světě a v ČR. Zaměřuje se především na typy alternativních škol, které existují v ČR. Druhá kapitola je zaměřena na waldorfskou pedagogiku, vymezuje specifické pojmy, základy a vzdělávací postupy této pedagogiky. Následuje třetí kapitola, která se zaměřuje konkrétně na Waldorfskou školu Olomouc. Jsou zde objasněny okolnosti vzniku této školy, její management a vzdělávací strategie.

Praktická část je rovněž rozdělena do tří kapitol a vychází z dotazníkového šetření, jehož cílem bylo zjistit důvod selhání jednání z roku 2009 o zřízení waldorfské školy v Jeseníku. Dalšími cíly praktické části práce bylo zjistit informovanost o tomto stylu výuky na Jesenicku a také zjistit, zda zájem o waldorfskou školu v Jeseníku přetrvává a zda by se lidé zúčastnili workshopu, který by měl za úkol poskytnout lidem informace jak o waldorfské pedagogice, tak o Waldorfské škole Olomouc. Vzorek 68 respondentů byl pro tento průzkum dostačující. Bylo zjištěno, že neinformovanost a strach z nepoznaného vedl k nezdaru dřívějšího jednání, což je důležitou informací pro nové snahy o obnovení jednání.

Cíle práce tedy byly naplněny.

SEZNAM ZKRATEK

WHO – Světová zdravotnická organizace

EU – Evropská unie

FZŠ – Fakultní základní škola dr. Milady Horákové

PPP – Pedagogicko – psychologická poradna

SPC – Speciálně pedagogické centrum

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BOOGERD, Cornelis. *Éterné tělo ve výchově malých dětí*. Přel. Hana Ženíšková. Vyd. 1. Hranice: Fabula, 2009. ISBN 978-80-86600-55-0.
- CARLGREN, Frans. *Erziehung zur Freiheit* [Výchova ke svobodě]. Přel. Václav Jakubec et. al. Vyd. 1. Praha: Baltazar, 1991. ISBN 8090030726.
- GRECMANOVÁ, Helena. URBANOVSKÁ, Eva. *Waldorfská škola*. Dotisk 1997. Olomouc: HANEX, 1996. ISBN 80-85783-09-6.
- SVOBODOVÁ, Jarmila. JÚVA, Vladimír. *Alternativní školy*. Druhé doplněné vydání. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-19-2.
- STEINER, Rudolf. *Erziehung des Kindes vom Gesichtspunkte der Geisteswissenschaft* [Výchova dítěte z hlediska duchovní vědy]. Přel. Zdeněk Váňa. Praha: Asociace Waldorfských škol České republiky, 2007. ISBN neuvedeno.
- STEINER, Rudolf. *Theosophie* [Theosofie: Úvod do nadmyslového poznání světa a určení člověka.]. Přel. Jan Dostal. Hranice: Fabula, 2010. ISBN 978-80-86600-68-0.
- VALENTA, Milan. *Waldorfská pedagogika a jiné alternativy*. Vyd. 1. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1993. ISBN 8070672749.
- WIRZ, Daniel. *Výchova začíná vztahem: stati, poznámky z deníku*. Přel. Eva a Pavel Dobšíkovi. Vyd. 1. české. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2007. ISBN 978-80-7204-503-7.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- http://www.iwaldorf.cz/wald_ped.php?menu-ped-owa
- <http://www.anthroposof.cz/co-je-anthroposofie/>
- <http://www.waldorfjinonice.cz/homepage/projekt-nova-skola/waldorfske-skoly-a-organicka-architektura-ve-svete/>
- <http://www.alternativniskoly.cz/category/montessori/>
- <http://www.alternativniskoly.cz/category/dalton/>
- <http://www.alternativniskoly.cz/category/zacit-spolu/>
- <http://www.alternativniskoly.cz/category/zdrava-skola/>
- <http://www.alternativniskoly.cz/category/integrovana-tematicka-vyuka/>

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 ... v textu str. 31

Graf 2 ... v textu str. 32

Graf 3 ... v textu str. 35

Graf 4 ... v textu str. 36

Graf 5 ... v textu str. 37

Graf 6 ... v textu str. 38

Graf 7 ... v textu str. 39

Graf 8 ... v textu str. 40

Graf 9 ... v textu str. 41

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 ... v textu str. 34

SEZNAM PŘÍLOH

1. Dotazník

PŘÍLOHA 1

DOTAZNÍK

Dotazník pro obyvatele města Jeseník

Dobrý den,

ve své bakalářské práci se zabývám alternativními vzdělávacími systémy, konkrétně waldorfskou pedagogikou a Waldorfskou školou Olomouc. Ráda bych Vás touto cestou požádala o vyplnění dotazníku, jehož cílem je zjistit celkovou informovanost o waldorfské pedagogice na Jesenicku a potenciální zájem o zřízení waldorfské školy. Veškeré informace budou použity anonymně.

- Odpovědi u otázek s **možností výběru** – vhodnou **zakroužkujte**
- Na otevřené otázky písemně **odpovězte**

Za spolupráci při řešení výzkumu Vám předem děkuji

Denisa Palicová

1. Pohlaví:

- a. muž
- b. žena
- c. neuvedeno

2. Do jaké věkové skupiny se řadíte?

- a. 20 – 29
- b. 30 – 39
- c. 40 – 49
- d. Neuvedeno

Otázka č.1: Věděl/a jste o tom, že v roce 2009 se v Jeseníku konalo jednání o zřízení waldorfské školy?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

Otázka č.2: Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a ano, uveďte z jakých zdrojů jste se o jednání dozvěděl/a.

.....
.....
.....

Otázka č.3: Účastnil/a jste se jednání o zřízení waldorfské školy v Jeseníku?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

Otázka č.4: Pokud jste u předchozí otázky odpověděl/a ano, uveďte prosím, co podle Vás vedlo k neúspěchu těchto jednání?

.....
.....
.....

.....
.....
Otázka č.5: Na waldorfské škole se mi líbí:

- a. styl výuky
- b. větší užití her při výuce
- c. postavení učitele k žákům
- d. častý a intenzivní kontakt rodičů se školou
- e. důraz kladený na tvořivost a spolupráci
- f. jiné: .....

Otázka č.6: Výchova ve waldorfské škole je oproti škole tradiční dle Vašeho názoru:

- a. velmi rozdílná
- b. přísnější
- c. benevolentnější
- d. srovnatelná
- e. nedokážu posoudit

Otázka č.7: Myslíte si, že Vaše dítě bude mít oproti dětem z tradičních škol šanci uspět při přijímacích zkouškách na klasickou střední školu?

- a. ano, jeho šance bude vyšší
- b. ne, jeho šance bude nižší
- c. šance závisí na samotném dítěti
- d. šance budou stejné
- e. vliv školy není důležitý

Otázka č.8: Waldorfská pedagogika se snaží propojovat jednotlivé předměty – ukázat dětem svět ve vzájemných vztazích, je to podle Vás dobrá vyučovací strategie?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

Otázka č.9: Waldorfská pedagogika se přizpůsobuje vývojovému procesu dětí, je to podle Vás správný přístup?

- a. ano

- b. ne
- c. nevím

Otázka č.10: **Myslíte si, že dnešní společnost je dostatečně informovaná o tomto stylu výuky?**

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

Otázka č.11: **Měli by jste zájem o zavedení této pedagogiky v Jeseníku?**

- a. ano
- b. ne
- c. nevím

Otázka č.12: **Zúčastnil/a byste se workshopu, na kterém byste měl/a možnost seznámit se s waldorfskou pedagogikou a Waldorfskou školou Olomouc?**

- a. ano
- b. ne
- c. nevím